

LANDSTINGET BLEKINGE

2014-12-11

Landstingsdirektörens stab
Planerings- och utvecklingsavdelningen
Elisabeth Andersson
Gunilla Skoog

Dnr 2014/0218

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Förslag till Yttrande över motion ”Motion angående cellprovtagning för kvinnor över 60 år” från Emilie Pilthammar (M)

Sammanfattning av motionen

I motionen från Emilie Pilthammar (M) framförs att studier vid Sahlgrenska akademien och Karolinska Institutet visar att risken för cancer hos kvinnor över 60 år ökar med tre gånger om kvinnorna tidigare haft cellförändringar. Vidare anges att forskare av denna anledning vill ta bort åldersgränsen för cellprovtagning som idag är 60 år. Man menar att ingen övre åldersgräns ska finnas. I motionen anges vidare att resultatet av den föreslagna förändringen leder till minskat insjuknande i livmoderhalscancer.

Motionären föreslår

”att Landstinget Blekinge tar bort åldersgränsen för cellprovtagning,

att Landstinget Blekinge erbjuder även kvinnor över 60 år cellprovtagning.”

Inhämtade synpunkter

Blekingesjukhusets kvinnoklinik har fått möjlighet att lämna synpunkter under beredningen av motionen. Mödrahälsovårdsöverläkare Bodil Ehn har beskrivit det medicinska omhändertagandet och vårdens organisation kring förebyggande av livmoderhalscancer och omhändertagandet av kvinnor som drabbats av cellförändringar. Avdelningschef Kristina Landqvist, Laboratoriet för klinisk patologi och cytologi har också bidragit med synpunkter.

Yttrande

Den nationella cancerstrategins (SOU 2009:11) intentioner är att minska insjuknande och dödlighet i cancer samt att minska skillnader i prevention och behandling i landet och mellan olika befolkningsgrupper samt att minska negativa bieffekter av förebyggande åtgärder.

I SOU 2009:11 framgår att landsting med hög täckningsgrad i screening för livmoderhalscancer i allmänhet har en lägre förekomst av livmoderhalscancer än landsting med låg täckningsgrad. Kvinnor som inte har deltagit i screening inom avsett intervall har visat sig stå för mer än 60 procent av cancerfallen och 80 procent av de avancerade fallen.

Vidare framgår det att livmoderhalscancer sätts i samband med humant papillom-virus (HPV). Viruset kan påvisas många år innan cancer utvecklats. Smitta med de cancerframkallande varianterna av HPV innebär en cancerrisk även om kvinnan inte har cellförändringar. Motsatt gäller också, få kvinnor som inte bär på dessa virustyper utvecklar cancer, även om det finns cellförändringar. På Socialstyrelsen hemsida framgår att de nuvarande nationella riktlinjerna för screening av livmodercancer är under omarbetning. På södra regionsvårdsnämnden möte, den 4 december 2014, presenterades hur HPV-tester skulle kunna användas inom screeningprogram för livmodercancer. Detta blir en del i förslaget till nya riktlinjer för screening av livmodercancer som kommer att presenteras vid årsskiftet 2014/15.

Nationella arbetsgruppen för cervixcancerprevention har uppmärksammat att den övre åldersgränsen, 60 år, för screening inneburit olika tolkning i de olika landstingen. Kvinnor som blivit kallade till screening vid 56-59 års ålder har därefter fallit ur kallelsesystemen eftersom 60 år passerats innan det är dags för nästa provtagning.

Regionala Cancercentra (RCC) i samverkans Nationella arbetsgrupp för cervixcancerprevention (NACx) har därför beslutat att den övre åldersgränsen för screening mot livmoderhalscancer (60år) bör tolkas som att **utgallring från kallelsesystemet ska ske först efter att ett normalt screeningprov har tagits vid minst 60 års ålder**. Först då har man erbjudit kvinnor upp till 60 års ålder screening.

Landstinget Blekinge följer de rekommendationer som utarbetats av Regionala Cancercentra i samverkan (RCC) för cervixcancerprevention (förebyggande av livmoderhalscancer) men har inte fullföljt uppdraget om screeningprov upp till minst 60 års ålder.

Inom ramen för landstingets organiserade screeningsverksamhet för livmodercancer kallas kvinnor idag från 23 år till 60 års ålder regelbundet till kvinnohälsovårdsmottagningarna för cellprovskontroll.

Nyanlända svenskar kallas till gynekologisk cellprovskontroll (GCK) inom 6 månader från att de blivit folkbokförda. Banmorskorna uppfattning är att de flesta av dessa kvinnor kommer för kontroll. I kallelsen finns hänvisning till information på andra språk.

Inom screeningverksamheten finns ett antal kvinnor som aldrig kommer till cellprovtagningen trots att flera kallelser skickats. Det innebär att bland dessa kvinnor förblir eventuella cellförändringar upptäckta och det kan leda till att livmoderhalscancer riskerar att inte upptäckas förrän i avancerade stadier. För att få dessa kvinnor att ta cellprover diskuteras att istället ringa upp patienten och i nästa steg erbjuda självprovtagning (hemtest) av HPV. Kostnaderna för detta är 15 minuters arbetstid för en barnmorska samt kostnad för provtagningsmaterial. Antalet patienter uppskattas till 1000 vilket motsvarar 250 timmar.

En ytterligare åtgärd för att öka deltagandet i GCK är att Landstinget Blekinge från mars månad 2015 kommer att använda en nationellt framtagen kallelse till gynekologisk provtagning som är mer tilltalande och lättförståelig.

För kvinnor som haft cellförändringar som föranlett kontroll/behandling finns en ökad risk att också senare utveckla cellförändringar. Dessa kvinnor kallas med fortsatt regelbundenhet till kvinnohälsovårdsmottagningarna för cellprovskontroller via en fastlagd kontrollfil under minst 25 år efter behandlingen oavsett ålder.

Vid den sista provtagningen inom ramen för GCK analyseras, sedan december 2013, förekomst av högrisk HPV som ger ökad risk utveckla cellförändringar även i de cellprov som uppvisar normal cellbild. Endast om provet visar normal cellbild och högrisk HPV inte föreligger upphör kallelserna till GCK efter 60 års ålder. Om provet innehåller högrisk HPV kallas kvinnan till någon av gynekologimottagningarna i länet för fortsatta kontroller även om cellbilden varit normal.

Kvinnokliniken och Laboratoriet för klinisk patologi och cytologi planerar för att kunna uppfylla kravet om sista provtagning vid minst 60 års ålder. Det innebär att kallelsesystemet behöver omfatta alla kvinnor upp till 65 års ålder. Genomförandet påbörjas i början av 2015. Kvinnokliniken behöver 2,5 barnmorsketjänst för att hantera den utökade provtagningen och uppföljning av avvikande provsvar. Driftskostnaderna för den ökade provtagningen uppgår till 140 000 kr. Laboratoriet för klinisk patologi och cytologi behöver utöka med 0,2 cytodiagnostiker och driftskostnaderna ökar med 30 000 kr. Om screeningverksamheten utökas med ytterligare fem år krävs en fördubblad resursökning.

Förslag till beslut

Sammanfattningsvis erbjuder landstinget en välorganiserad och evidensbaserad vård för att förebygga livmoderhalscancer. Kvinnor som antar erbjudande och kallelser till gynekologisk cellprovskontroll kan känna sig trygga med att eventuella cellförändringar upptäcks och att kvinnan får uppföljande kontroller och behandling. Landstinget kommer också att följa rekommendationen om screening från 23 år till minst 60 år.

Socialstyrelsen presenterar inom kort förslag till nya riktlinjer som ska remissbehandlas av landsting och regioner. De nya riktlinjerna föreslår bland annat HPV screening som ersättning/komplement till cellprovtagning och viss utglesning av screeningintervall.

Landstinget Blekinge föreslås invänta dessa rekommendationer så att den screening vi erbjuder kvinnor i Blekinge bygger på senaste forskning och kunskap.

Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslås besluta

att föreslå landstingsstyrelsen besluta föreslå landstingsfullmäktiget besluta
att avslå motionen.

Landstingsdirektörens stab

Peter Lilja
Landstingsdirektör

Gunilla Skoog
Planerings- och utvecklingsdirektör